T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 05.11.2026
Sayı: 2030

10/5007

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ve Bakanlığın denetiminde bulunan anaokulları, ilkokullar, ortaokullar, liseler, özel eğitim okulları, rehberlik ve araştırma merkezleri, halk eğitimi merkezleri, mesleki eğitim merkezleri ve diğer eğitim kurumlarında engelli öğrencilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve personelin karşılaştığı sorunların araştırılması; fiziksel, dijital, eğitsel ve iletişimsel erişilebilirlik koşullarının belirlenmesi; eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması; engelli bireylerin eğitim ve çalışma yaşamına tam ve eşit katılımını sağlayacak kalıcı politikaların geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim. 26.10.2026

Op. Dr. Ali KARAOBA
Uşak Milletvekili

İlhami Özcan Aygun
Tekirdağ M.V.

Ömer Fethi Gürer
Niğde

Tüccer Taşpınar
Bursa M.V.

E. Alemdar
Engin ALTAY
İstanbul Milletvekili

Deniz Demir
Artvin M.V.

Ali ÖZTUNÇ
Kırıkkale M.V.

İnan Akgün ALP
Kars M.V.

Gülcan Kış
Mersin M.V.

Rıfkı T. Kalkandelen
İzmir M.V.

Hasan Öztekmen
Gaziantep M.V.

Necdi Gündoğdu
Kırklareli M.V.

..... Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
GÜRSEL EROL	Elazığ MV	
Mahir POLAT	İzmir	
Cem AYSAR	Tekirdağ	
Semra DİNÇER	Ankara MV	
Orhan SARIBAL	Bursa MV.	
Hüseyin YILDIZ	Aydın MV	
Nermin Yıldırım KARA	Hatay	
Cevdet AKAY	Kocaeli MV	

GEREKÇE

Eğitim hakkı, her bireyin insan onuruna uygun bir yaşam sürdürebilmesinin, toplumsal yaşama bağımsız biçimde katılabilmesinin ve fırsat eşitliğinden yararlanabilmesinin temel koşuludur. Ancak engelli bireyler açısından eğitim hakkı yalnızca bir okula kayıt yaptırabilmekten ibaret değildir. Okula ulaşabilmek, binaya bağımsız biçimde girebilmek, derslere katılabilmek, eğitim materyallerini kullanabilmek, sınavlarda eşit koşullara sahip olabilmek ve eğitimini ayrımcılığa uğramadan sürdürebilmek de bu hakkın ayrılmaz parçalarıdır.

Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı anaokullarından liselere, özel eğitim okullarından halk eğitimi merkezlerine kadar geniş bir eğitim ağı bulunmaktadır. Bu kurumlarda öğrenim gören engelli öğrencilerin yanı sıra görev yapan engelli öğretmenlerin, yöneticilerin, memurların, hizmetli ve destek personelinin de erişilebilirlik, istihdam, görevde yükselme, çalışma koşulları ve makul düzenleme ihtiyaçları bulunmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığının 2024-2025 eğitim öğretim yılı verilerine göre Türkiye'de örgün eğitim kapsamında yaklaşık 18 milyon öğrenci eğitim görmüştür. Bakanlığın özel eğitim alanındaki 2024 yılı bilgilendirme verilerinde ise 404 bin 905 öğrencinin kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla, 95 bin 511 öğrencinin özel eğitim sınıflarında, 64 bin 50 öğrencinin özel eğitim okullarında eğitim gördüğü belirtilmektedir. Bu veriler, özel eğitim ve erişilebilirlik politikalarının yüz binlerce öğrenciyi ve ailelerini doğrudan ilgilendirdiğini ortaya koymaktadır. Buna rağmen engelli öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer çalışanların eğitim kurumlarında ne ölçüde erişilebilir koşullara sahip olduğu; kaç okulun fiziksel ve dijital erişilebilirlik standartlarını karşıladığı; kaç öğrencinin ihtiyaç duyduğu destek hizmetini alabildiği ve engelli personelin karşılaştığı güçlüklerin ne ölçüde giderildiği bütüncül biçimde araştırılmalıdır. Fiziksel erişilebilirlik, eğitim hakkının ilk koşuludur. Okullarda rampa, asansör, erişilebilir tuvalet, uygun sınıf düzeni, hissedilebilir yüzey, yönlendirme ve uyarı sistemleri, güvenli giriş-çıkış alanları ve erişilebilir bahçe ile spor alanlarının bulunması gerekmektedir. Çok katlı bir okulda asansörün bulunmaması veya çalışmaması, tekerlekli sandalye kullanan bir öğrencinin dersliğine ulaşamaması ya da engelli bir öğretmenin görev yapacağı sınıfa erişememesi yalnızca teknik bir eksiklik değil, eğitim ve çalışma hakkını doğrudan etkileyen bir sorundur.

Engelli öğrencilerin eğitim hakkı bakımından bir diğer önemli konu, kaynaştırma/bütünleştirme eğitiminin niteliğidir. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının hazırlanması ve uygulanması, destek eğitim odalarının yeterliliği, özel eğitim öğretmeni ihtiyacı, yardımcı personel desteği, sınıf mevcutları, uygun eğitim materyalleri ve öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri birlikte değerlendirilmelidir. Engelli öğrencilerin aynı sınıfta bulunması tek başına kapsayıcı eğitim sağlandığı anlamına gelmemektedir. Önemli olan her öğrencinin ihtiyaç duyduğu eğitsel desteğe gerçekten ulaşabilmesidir. Özellikle okul öncesi dönemde erken tanılama ve erken eğitim hizmetlerine erişimde yaşanan gecikmeler, çocukların sonraki eğitim hayatını etkileyebilmektedir. Rehberlik ve araştırma merkezlerindeki değerlendirme süreçleri, randevu ve rapor işlemleri, ailelerin bilgilendirilmesi, destek eğitim kararlarının uygulanması ve kurumlar arası koordinasyon da araştırılması gereken konular arasındadır.

Görme engelli öğrenciler için Braille alfabesiyle hazırlanmış materyallerin, erişilebilir ders kitaplarının ve sesli içeriklerin; işitme engelli öğrenciler için Türk İşaret Dili desteğinin, uygun iletişim yöntemlerinin ve gerektiğinde nitelikli tercüman hizmetinin; bedensel engelli öğrenciler

için erişilebilir sınıf ve laboratuvarların; otizmli, zihinsel engelli ve diğer özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş öğretim yöntemlerinin yeterli düzeyde sunulması gerekmektedir.

Dijital erişilebilirlik de en az fiziksel erişilebilirlik kadar önemlidir. Eğitim Bilişim Ağı (EBA), e-Okul, MEBBİS, çevrim içi başvuru ve sınav sistemleri, uzaktan eğitim içerikleri, dijital ders kitapları ve öğretim materyallerinin engelli bireyler tarafından kullanılabilir olması sağlanmalıdır. Ekran okuyucularla uyumsuz platformlar, altyazı veya işaret dili desteği bulunmayan videolar, alternatif metin içermeyen görseller ve erişilebilir olmayan belgeler eğitimde yeni eşitsizlikler yaratmaktadır. Engelli öğrencilerin sınav süreçlerinde karşılaştığı sorunlar da ayrıca ele alınmalıdır. Merkezi sınavlar, ortak yazılı sınavlar ve kurum içi değerlendirmelerde ek süre, uygun sınav ortamı, erişilebilir soru kitapçığı, okuyucu ve kodlayıcı desteği gibi düzenlemelerin ihtiyaçlara uygun ve eşit biçimde uygulanması önemlidir.

Öte yandan eğitim kurumlarındaki engelli öğretmenlerin ve diğer personelin sorunları, erişilebilir eğitim tartışmalarında çoğu zaman geri planda kalmaktadır. Engelli öğretmenlerin atama ve yer değiştirme süreçleri, görev yapılan kurumların fiziksel koşulları, ders programlarının engel durumuna uygun düzenlenmesi, erişilebilir öğretim araçları, idari görevlendirmeler, makul düzenleme talepleri ve mesleki gelişim olanakları kapsamlı biçimde incelenmelidir. Engelli kamu çalışanlarının yalnızca istihdam edilmesi yeterli değildir. Mesleklerini eşit koşullarda sürdürebilmeleri, görevde yükselme süreçlerine katılabilmeleri, iş yerinde ayrımcılık ve psikolojik baskıya maruz kalmamaları, uygun yardımcı teknoloji ve ekipmanlardan yararlanabilmeleri de güvence altına alınmalıdır. Engelli öğretmenlerin veya personelin erişilebilir olmayan okullara atanması, çalışma yaşamında eşitlik ilkesini zedelemektedir.

Halk eğitimi merkezleri ve hayat boyu öğrenme kurumları da araştırmanın temel kapsamına alınmalıdır. Engelli bireylerin meslek edinme, sanat, kültür, spor, kişisel gelişim, dijital beceri ve sosyal katılım amacıyla açılan kurslara erişimi son derece önemlidir. Ancak kurs binalarının erişilebilirliği, kurs materyallerinin uygunluğu, eğitici personelin yeterliliği, ulaşım olanakları ve kurs saatlerinin engelli kursiyerlerin ihtiyaçlarıyla uyumu değerlendirilmelidir. Özellikle engelli bireylere yönelik kursların yalnızca belirli merkezlerde ve sınırlı sayıda açılması, kırsalda yaşayan engelli bireylerin bu hizmetlerden yeterince yararlanamaması ve kurs taleplerinin karşılanmaması, hayat boyu öğrenme hakkını sınırlayabilmektedir. Engelli bireylerin diğer kursiyerlerle birlikte eğitim alabilmesi ve ihtiyaç duyulan özel desteklere ulaşabilmesi esas olmalıdır.

Eğitim kurumlarına erişimde ücretsiz taşıma hizmetleri, servislerin uygunluğu ve güvenliği de önem taşımaktadır. Engelli öğrencilerin ulaşımda uzun mesafeler katetmek zorunda kalması, uygun araç ve refakat desteği bulunmaması veya servis güzergâhlarının yetersizliği nedeniyle eğitimden uzak kalması önlenmelidir. Bununla birlikte engelli öğrencilerin akran zorbalığına, ayrımcılığa, dışlanmaya, ihmal ve şiddete maruz kalması; ailelerin okul yönetimleriyle iletişimde güçlük yaşaması; engelli öğretmen ve personelin mobbing veya ayrımcılıkla karşılaşması gibi sorunlara karşı etkili başvuru ve denetim mekanizmalarının varlığı da ortaya koyulmalıdır.

Özel eğitim ve erişilebilirlik yalnızca okul binalarıyla sınırlı değildir. Eğitim kurumlarının yemekhaneleri, kütüphaneleri, laboratuvarları, atölyeleri, pansiyonları, spor salonları, konferans alanları, afet toplanma bölgeleri ve acil tahliye planları da engelli bireylerin ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Özellikle deprem, yangın ve diğer afetlerde engelli öğrencilerin ve çalışanların

güvenli tahliyesine yönelik planların hazırlanması ve uygulanması hayati önem taşımaktadır. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, özel eğitim mevzuatı ve erişilebilirliğe ilişkin düzenlemeler önemli haklar tanımaktadır. Ancak mevzuatta yer alan güvencelerin Türkiye genelindeki eğitim kurumlarında ne ölçüde uygulandığının, denetimlerin yeterliliğinin ve eksikliklerin giderilmesi için ayrılan kamu kaynaklarının incelenmesi gerekmektedir.

Kurulacak Meclis Araştırma Komisyonu tarafından, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ve Bakanlığın denetiminde bulunan bütün eğitim kurumlarında öğrenim gören engelli öğrencilerin ve görev yapan engelli öğretmen, yönetici ve personelin mevcut durumunun il, ilçe, eğitim kademesi ve kurum türü bazında ortaya konulması önem taşımaktadır. Engelli bireylere ilişkin verilerin kişisel verilerin korunması ilkesi gözetilerek toplanması, eğitim kurumlarının erişilebilirlik düzeylerinin karşılaştırılması ve eksikliklerin nedenlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda binalarının, dersliklerin, kütüphanelerin, laboratuvarların, atölyelerin, pansiyonların ve ortak alanların fiziksel erişilebilirliği; kaynaştırma/bütünleştirme eğitiminin niteliği; bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması;destek eğitiminin yeterliliği;özel eğitim öğretmeni ve yardımcı personel ihtiyacı; rehberlik ve araştırma merkezlerinin kapasitesi ile erken çocukluk dönemi özel eğitim hizmetleri bütüncül biçimde incelenmelidir. Eğitim Bilişim Ağı, e-Okul, MEBBİS ve diğer dijital eğitim platformlarının engelli bireyler açısından erişilebilirliği; Braille, sesli betimleme, altyazı ve Türk İşaret Dili desteklerinin yeterliliği; merkezi ve okul içi sınavlarda sağlanan kolaylıklar ile yardımcı teknolojilere erişim de araştırmanın temel başlıkları arasında yer almalıdır.

Engelli öğretmenlerin ve diğer kamu çalışanlarının atama, yer değiştirme, görevde yükselme, çalışma koşulları, mesleki gelişim ve makul düzenleme taleplerinin nasıl karşılandığı; mobbing ve ayrımcılık başvurularının sonuçları; kamu kurumlarının engelli personel istihdamına ilişkin yükümlülüklerini ne ölçüde yerine getirdiği değerlendirilmelidir. Araştırma sürecinde engelli öğrencilerin, öğretmenlerin, eğitim çalışanlarının, ailelerin, sendikaların, engelli örgütlerinin, üniversitelerin ve ilgili uzmanların görüşleri alınmalı; elde edilen bulgular doğrultusunda bütün eğitim kurumlarını kapsayan, takvimi, bütçesi, sorumlu kurumları ve denetim mekanizmaları belirlenmiş bir ulusal erişilebilir eğitim eylem planı geliştirilmelidir. Araştırmanın yalnızca büyükşehirlerdeki ve merkezî konumdaki eğitim kurumlarıyla sınırlı kalmaması; kırsal bölgelerde, köylerde ve dezavantajlı yerleşimlerde bulunan okulları, halk eğitimi merkezlerini ve diğer eğitim kurumlarını da kapsaması gerekmektedir. Erişilebilirlik hizmetlerinin coğrafi konuma veya ailenin ekonomik durumuna bağlı olarak değişmemesi sağlanmalıdır. Engelli bireylerin eğitim sistemi içinde görünür olması, yalnızca istatistiklerde yer almalarıyla değil; ihtiyaç duydukları bütün hizmetlere bağımsız, güvenli, eşit ve onurlu biçimde erişebilmeleriyle mümkündür. Erişilebilirlik bir lütuf, ayrıcalık veya bütçe elverdiğinde yapılacak bir iyileştirme değildir. Anayasal eşitlik ilkesinin, eğitim hakkının ve sosyal devlet sorumluluğunun gereğidir.

Tüm bu nedenlerle Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ve Bakanlığın denetiminde bulunan bütün eğitim kurumlarında engelli öğrencilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve personelin karşılaştığı sorunların; fiziksel, dijital, eğitsel ve iletişimsel erişilebilirliğin; eğitimde fırsat eşitliği, istihdam, çalışma koşulları, ulaşım, güvenlik, sosyal katılım, denetim ve kamu yatırımlarının bütün yönleriyle araştırılması ve kalıcı çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim. 26.10.2026.